

LIBRIS

We know
books

© SC Editura Mediafax SRL, 2021

Coperta:

Alexandru Popescu

Imagini:

Getty, Agerpres, Mediafax

Redactor:

Cornel Catană

Tehnoredactor:

Veronica Popescu

Corector: Ovidiu Vitan

Lector: Marilena Pribu

ISBN 978-606-95269-0-3

Toate drepturile rezervate. Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări fără acordul scris al editorului este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

**ION
CRISTOIU**

DECEMBRIE 1989

Un talmeș-balmeș bine regizat

Volumul 1

Editura **Mediafax**

2021

L-am cunoscut pe Petre Roman prin anii '70

- Dar asupra lui Roman? L-ați cunoscut?
- Da, l-am cunoscut prin anii '70, dar relativ, nu prea bine, așa că...
- Despre alegeri, ce ne puteți spune? Credeți că au fost sau nu libere?
- Dacă fiecare și-a exprimat voința, opțiunea electorală, înseamnă că au fost libere. Dacă nu, nu...
- Vă mulțumim pentru interviul acordat.

CUPRINS

30 de ani de căutare a răspunsurilor	5
la întrebări fără răspuns	5
22 decembrie 1989 – o după-amiază cu prea multe întrebări	40
Manevra Ceaușescu	52
Lovitura de stat militară a generalului Victor Stănculescu	55
Ce-a vrut să dovedească Ceaușescu	
prin Mitingul din 21 decembrie 1989	76
22 decembrie 1989 - 23 august 1944:	
De la o lovitură de stat la alta	80
Diversioniștii din stradă	130
Și, totuși, Malta	132
Comunismul a fost dărâmat chiar de comuniști	139
Figurația Revoluției bolșevice în decembrie 1989	149
Constituțional, Ceaușescu avea dreptate la Tîrgoviște!	155
Cînd Nicu Ceaușescu așteaptă un elicopter care nu mai vine	166
Care Revoluție?	170
Complot sau trădare?	174
Vom reveni pe înserat	190
Caragiale, despre evenimentele din decembrie 1989	196
De ce sînt dictatorii vulnerabili? Pentru că se cred invulnerabili	207
Revoluția, în Vintileasa	221
Sergiu Nicolaescu se depărtează de propria regie	228
În decembrie 1989 nu mi-am închipuit	
că Nicolae Ceaușescu putea fi atît de slab	231
Mămăliga românească nu explodează sau, mai precis,	
explodează cu greu	259
Nevoia de a-l asculta pe celălalt. Azi: Cazul Ceaușescu	272
Decembrie 1989 pentru idiști	275
O conferință de presă cu Nicolae Ceaușescu	278
Ieșirea lui Stănculescu din clădirea Comitetului Central	282
Birocratizarea nomenclaturii	284
Dreptul la apărare sau parodia unui proces	287
Spectacolul comic al Comisiilor	
care au anchetat Decembrie 1989	293
Traseul unei intoxicații de presă	303
Și totuși, Ion Iliescu nu răspunde	
la întrebările puse de 30 de ani	306
Să rîdem cu Revoluția din Decembrie	309
La capitolul luciditate, Nicolae Ceaușescu îi era superior	
lui Mihail Gorbaciov	313
Revoluția, în ambalaj de Hollywood	315
„Cînd am aflat că s-a intrat în sediul CC, am ieșit	
în anticameră și am spus: «S-a capitulat!»	324

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
a României

CRISTOIU, ION

**Decembrie 1989 : un talmeș-balmeș bine
regizat** / Ion Cristoiu. - București : Editura

Mediafax, 2021

2 vol.

ISBN 978-606-94723-3-0

Vol. 1. - 2021. - ISBN 978-606-95269-0-3

821.135.1

94

30 de ani de căutare a răspunsurilor la întrebări fără răspuns

Despre cum am trăit eu Evenimentele din decembrie 1989 am povestit întâia oară în interviul de o carte acordat lui Constantin Iftime în 1993, sub titlul **Cu Ion Cristoiu prin infernul contemporan**.

Nu prea m-am omorât în postdecembrism cu mărturiile mele despre acele zile, deși, între noi fie vorba, ele au valoare de document istoric.

Apartin unui jurnalist din presa comunistă, caracterizat și pe vremea aia de notele definitorii ale profesionistului din domeniu:

O curiozitate bolnăvicioasă, nevoia de a descoperi ce se află în spatele aparențelor, lipsa patimii pro sau contra în privirea asupra lumii, credința, deseori exagerată, că trăiesc pe viu Istoria.

Interviul din 1993 a fost, grație și lui Constantin Iftime, o excepție în destinul meu de martor al Evenimentelor din decembrie 1989. I-am povestit interlocutorului că în plină tulburare a mersului lumii mă întrebam mereu **Cine e în spatele afacerii?**

Știam din Istorie că nu există căderi de regimuri în urma unor revolte spontane, cum deja pretindea a fi Lovitura de stat din decembrie 1989, că totdeauna – și mă gîndeam imediat la Revoluția franceză – masele au fost conduse și deseori manipulate de forțe aflate în culise, că spontaneitatea era pur și simplu o aparență, în realitate faptele desfășurîndu-se după un scenariu bine întocmit. Răspunsul la întrebarea **Cine e în spatele afacerii?** l-am primit pe 22 decembrie 1989, la ora 14, cînd a apărut la televizor Tovarășul Iliescu, care ni s-a adresat cu **Stimați tovarăși**, de parcă pe micul ecran s-ar fi ivit un Nicolae Ceaușescu mai tînăr și, evident, transformat peste noapte în comunist cu fața umană. În acea clipă am realizat că asistam la o schimbare de echipă în interiorul sistemului comunist, una dintre acele schimbări impuse de Moscova în toate conducerile din Lagărul socialist după venirea unei noi echipe la Kremlin. Echipa gorbaciovistă îl înlocuise pe comunistul dogmatic antisovietic Nicolae Ceaușescu cu comunistul liberal prosovietic Ion Iliescu.

Cînd și cum mi-am dat seama că nu e o schimbare de regim, ci de echipă

Într-un fel, mă bucuram.

Ion Iliescu era, prin imaginea de pînă atunci, garanția că regimul comunist se va liberaliza cît de cît sub semnul perestroikismului, ajuns pînă la noi, de la Moscova, ca un regim în care presa se bucura de o libertate mult mai mare decît se bucurase presa noastră în ultimii ani ai lui Ceaușescu.

Convingerea că nu e nimic nou în materie de regim mi-a fost întărită de o scenă povestită de mine în interviul din 1993:

„Era o nebunie în București. Toată lumea se cățăra pe orice mijloc de transport și striga: «Victorie!»

Dar, alt lucru interesant. Urcînd pe lîngă Academia Militară – încă nu începuseră teroriștii –, un cetățean distribuia gratis «Libertatea». Am luat ziarul și cînd am văzut pe prima pagină editorialul lui Stelian Moțiu «Jos Ceaușescu!» și o poezie de Mihai Bărbulescu, ceva tot cu «Jos Ceaușescu!», am fost convins că nu e nimic nou“.

La vremea respectivă m-am mulțumit să arunc o privire asupra ediției speciale, dată pe gratis în Capitală.

Întîmplarea face că timp de 30 de ani, deși m-am preocupat de Evenimentele din decembrie 1989, nu mi-a trecut prin cap să cer la sală, la Biblioteca Academiei, numărul respectiv din **Libertatea**. Cred că m-a oprit și credința că primele numere postdecembriste ale ziarelor comuniste nu ajunseseră în depozitele BAR. Cine din tipografie să se gîndească să le trimită la BAR, dînd curs legii Depozitului legal în balamucul Teroriștilor?

Citind în Rechizitoriul Parchetului, din așa-zisul Dosar al Revoluției, despre rolul presei în crearea și întreținerea psihozei teroriștilor, m-am decis, în Ajunul Crăciunului din 2019, să cer din depozit **Libertatea**, **Scînteia poporului**, **România liberă** și **Tineretul liber**, cele patru cotidiane trecute peste noapte de la ceaușismul cel mai grețos la anticeaușismul cel mai penibil. Spre surprinderea mea, deși era ajunul Crăciunului – zi scurtă la BAR – cele patru colecții din decembrie 1989 mi-au fost aduse la masa de lucru mult mai repede decît mă așteptam.

Firește, de cum iau **Libertatea**, mă apuc să citesc cele două texte care mă izbiseră în 22 decembrie 1989. La vremea respectivă nu luasem cunoștință de conținutul lor. Mă concentrasem pe semnături. Cu Stelian Moțiu lucrasem la **Viața Studentescă**, el ca redactor-șef, eu ca adjunct, după ce fusese trecut pe linie moartă de la UASCR pentru abateri de la morală. Un personaj fascinant acest Stelian Moțiu, dispărut dintre noi, cu care m-am înțeleles perfect în asigurarea unei reviste profesionale, dar

mai ales îndrăznește. După plecarea mea la **Scînteia tineretului**, a avut loc scandalul – creat de Securitate – al poeziei cu **Motanul**, publicată de Ana Blandiana în revista **Amfiteatru**, condusă de Stelian Moțiu. Ca urmare, Stelian Moțiu a fost trimis la **Informația Bucureștiului**. Nu-l credeam pe Stelian Moțiu altfel decît un activist luminat. Semnătura sa ca editorialist în primul număr al **Libertății** îmi spunea că tot ai noștri erau la putere, chiar dacă ai noștri erau comuniștii cu fața umană.

Mihai Bărbulescu semna poezia de pagina a doua. Mihai Bărbulescu era unul dintre poeții la care apelam în disperare de cauză pe vremea **SLAST (Suplimentul literar-artistic al Scînteii tineretului)** pentru a-mi scrie o poezie despre Tovarășa. Despre Tovarășul mai găseam mușterii. Despre Ea însă nu prea găseam. Mihai Bărbulescu era printre puținii care răspundeau comenzii. Nu pentru că o iubea pe Tovarășa, ci pentru că poeziile despre ea se plăteau la maximum de tarif. Acum, Mihai Bărbulescu semna o poezie împotriva Ceaușeștilor. Pe 24 decembrie 2019, în Ajunul Crăciunului, citesc în fine cele două texte, asupra cărora nu m-am aplecat timp de 30 de ani. Textul lui Stelian Moțiu se intitulează **Victorie!**. Îl redau aici și ca dovadă a eternei năpîrliri a presei:

„**Victorie!**

Clipa cea mare, clipa așteptată atîta amar de vreme de poporul român, de 23 de milioane de oameni, a venit! Să o numim așa cum se cuvine și cum sîntem datori să o lăsăm în memoria urmașilor noștri: clipa libertății! Mai cu seamă să învățăm că această cucerire istorică, această izbîndă atît de greu plătită, această minune extraordinară care ni se întîmplă fiecăruia dintre noi se cere să o păzim, prețuind-o cum se cuvine, apărînd-o de oricine ar putea crede că ar mai putea întoarce vreo clipă mijloacele violenței, ale

pumnului izbit cu putere în masă sau ale cuvîntului rostit cu ura înfiorătoare a puterii fără limită.

Să învățăm că libertatea pe care am cucerit-o se cere făurită.

Că această libertate o vom putea avea și o vom putea lăsa vremurilor viitoare numai dacă vom ști să lucrăm împreună la ființarea ei, respectîndu-ne, învățînd în relațiile noastre toleranța, climatul încrederii cu dimensiunea fundamentală a raporturilor ce se instituie între noi ca oameni, ca țărani, ca muncitori și intelectuali, ca studenți sau soldați, ca români.

Pe străzile capitalei României libere se rotește iarăși ca în vremurile de înălțătoare mîndrie patriotică luminoasă și mîndră **HORA UNIRII**. Milioane și milioane de oameni din țară învață iarăși să cînte și să vorbească românește. Să fim demni de aceste clipe istorice comportîndu-ne la înălțimea lor. Muncind și trudind pentru ca libertatea care astăzi își arată zorii să rodească pentru binele fiecăruia dintre noi. Pentru binele poporului român!“.

Spre cîntea lui Stelian Moțiu, trebuie să recunosc în text o prudență în manifestarea tipică năpîrlirii. Autorul evită pamfletul anti-Ceaușescu, dar și entuziasmul delirant din alte texte publicate în 22 decembrie și în multe zile la rînd după aceea de confrății de breaslă.

Cum se fac poezii de ocazie anti-Ceaușescu

După ce descopăr că **Libertatea e Ziar al Frontului Renașterii Naționale** (la 14, cînd s-o fi început lucrul, se știa de Frontul Renașterii Naționale?, formulă avansată de cineva la întîlnirea de la CC de după 17, 22 decembrie 1989, eliminată în favoarea Frontului Salvării Naționale), dau pe pagina a doua peste poezia lui Mihai Bărbulescu:

„Trăiască libertatea

Pentru sângele celor ce-au căzut pentru noi,
Pentru lacrima strânsă sub pleoape de ani
Pentru ziua aceasta, cu adevărați eroi –
România, poporul, liberi, demni, suverani

Liberi să spunem ce credem, ce sîntem
Liberi să iubim și să ne creștem copii
Liberi să strigăm – Jos Tirania
Acelor ce forța, corupția, pumnii
Le foloseau în discursuri pompoase
Să aibă ei totul, pe mese luxoase

Să fim solidari, români, este ceasul
Cînd neamul se-așează în albia lui
Aprindeți în suflete candelile, glasul
Poporului liber răsune de-a pururi“.

Prin nimic deosebită ca valoare de poeziile despre
Tovarășă, publicate în **SLAST**. Scrisă însă repede, pe pi-
cior, îmi dau seama, amintindu-mi că Tiranul plecase la
ora 12:06 și că se decisese (de cine?) apariția **Libertății**
în locul **Informației**.

Pe prima pagină, în dreapta, paralel cu textul lui Stelian
Moțiu, un text de tip afiș, tipărit cu litere de o șchioapă:

„**Cetățeni!**

Frați români!

Am învins!

Tiranul a fost învins!“

Un text care, spre deosebire de cel semnat de Stelian
Moțiu, tocmai pentru că e nesemnat, își permite să deli-
reze cațavencist:

„**Ceaușescu și clica lui odioasă au fost înlăturați de
voința și puterea poporului!**

PUTEREA ESTE ÎN MÎINILE POPORULUI!

Asasinii vor fi pedepsiți! Pentru toate crimele lor
sîngeroase, de acum și de ani întregi de zile, ani de
mizerie morală și materială, de beznă și suferință.

Să ne cinstim eroii, uciși în aceste zile de neuitat
pentru istoria neamului! Au ieșit în stradă, au scandat
înaintea armelor și tunurilor, și-au dat viața pentru
noi, pentru întregul popor, pentru libertatea noastră!
Să-i cinstim prin faptele noastre, prin ceea ce vom
face să arătăm că sîntem demni de supremul lor
sacrificiu.

Pe străzi, în marile piețe ale orașelor, ale așezărilor
din întreaga țară, să ne unim, pașnic, glasurile! A so-
sit momentul adevăratei demnități, pe care jefuitorii
și asasinii au încercat s-o murdărească prin frică, prin
teroare! Să ne unim forțele, să arătăm lumii întregi,
să arătăm peste timp copiilor și urmașilor noștri că
pot să fie mîndri de noi, de ceea ce vom face pentru
libertatea și demnitatea lor!

Sîntem muncitori, sîntem țărani, sîntem intelectuali,
noi sîntem **POPORUL ROMÂN!** Abia acum, cucerită de
mîinile noastre, averea țării este cu adevărat a noas-
tră! Să o apărăm cu toate forțele, să ne organizăm în
întreprinderi, în instituții, să ferim de orice distrugere
bunurile noastre, ale tuturor! Nu sîntem huligani, cum
a îndrăznit să ne numească, fără rușine, tagma asasi-
nilor condusă de dementul asasin Ceaușescu!

Frați soldați! Ofițeri ai armatei române! Noi sîntem
poporul, fiți de partea noastră – deci și a voastră, apă-
rați interesele națiunii, apărați națiunea! Nu trageți în
cetățenii pașnici, fraternizați cu ei, cu noi toți!

TIRANUL BARBAR a căzut!

Bucureștiul e al nostru! Țara e din nou a noastră, a
românilor. Să ne unim, să chibzuim împreună, să ne
construim o soartă pe veci liberă!

TRĂIASCĂ LIBERTATEA!

TRĂIASCĂ POPORUL ROMÂN!“.

La **Libertatea** remarc eu întâia oară boala majusculelor menite a întări ideea care nu există, boală care va face ravagii în presa trecută de partea poporului, cu activiști comuniști cu tot.

*

Eseul de debut al campaniei mele de punere la îndoială a ceea ce ni se prezentase în după-amiaza lui 22 decembrie 1989 sub forma unei producții de tip **Mosfilm** despre Revoluția bolșevică, **22 decembrie 1989 – o după-amiază cu prea multe întrebări**, din **Expres**, 23 februarie 1990, nu menționa, printre ciudățeniile care-mi săriseră în ochi în ziua Căderii lui Ceaușescu, graba cu care ieșise **Libertatea**. Nicolae Ceaușescu plecase cu elicopterul la 12:06. Despre el, opinia publică nu știa nimic, deși după părerea mea totul era sub controlul Armatei, care dăduse lovitura de stat militară. E drept, la 13, Mircea Dinescu anunțase la TV că dictatorul a fugit. Ziariștii de la **Informația** erau la vremea respectivă ziariști comuniști. Nu ieșiseră cu o iotă din discursul oficial. Erau însă, ca ziariști, oameni hârșiți. Puteau presupune că Nicolae Ceaușescu va reveni. Cum de-au scos **Libertatea** atât de repede? Nu cumva pentru că fuseseră asigurați că lui Nicolae Ceaușescu îi luase locul Ion Iliescu?

Informația Bucureștiului apărea după-amiaza. De aceea, despre **Libertatea** nu putem spune că publicase în ediția de dimineață ampla reflectare a mitingului din 21 decembrie 1989.

Norocul ziarului!

Activiștii ceaușiști de la Scînteia devin activiștii iliesciști de la Scînteia poporului

Să zicem că la **Informația Bucureștiului** lucrau și disidenți, precum Stelian Moțiu. Dar la **Scînteia**? La **Scînteia**

lucrau activiști, oameni verificați și răsverificați. În dimineața lui 22 decembrie 1989, **Scînteia** apare în ediția ceașistă obișnuită, exprimînd ceea ce propaganda numea mînia poporului față de huliganii de la Timișoara.

Pagina întâi e dominată de supratitlul și titlul cu litere de o șchioapă, tipice materialelor despre manifestările în cinstea lui Nicolae Ceaușescu:

„Marea adunare a oamenilor muncii din Capitală a dat expresie hotărîrii de acțiune pentru

APĂRAREA CUCERIRILOR SOCIALISTE, A INDEPENDENȚEI ȘI INTEGRITĂȚII TERITORIALE A ROMÂNIEI“.

Dreapta sus, e plasată imaginea balconului de la care vorbește Nicolae Ceaușescu.

Supratitlul și titlul acoperă trei materiale:

Reportajul oficial, același pentru toate cotidienele centrale, Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, Comunicatul privind ședința Comitetului Executiv al CC al PCR. Sub Comunicat, o casetă cu trimiterea de la pagina întâi la relatările despre adunările oamenilor muncii din întreaga țară, publicate în pagina a doua.

„Înaltă răspundere pentru liniștea și ordinea țării, deplină unitate a întregului popor în jurul partidului, atitudine hotărîită pentru apărarea suveranității și independenței naționale, pentru desfășurarea neabătută a construcției socialiste în țara noastră“.

De-a latul întregii pagini întâi, jos, fotografia mitingului făcută de la balcon.

Pagina a doua dă seamă de localitățile în care s-au ținut adunări populare de tipul celor de la București:

„În strînsă unitate de gînduri și fapte, în jurul partidului și secretarului său general. Cuvîntul constructorilor de mașini de la Întreprinderea de Utilaj Greu «Progresul» Brăila“.

„«Ne vom strînge și mai mult rîndurile, muncind și apărînd cuceririle socialiste». Cuvîntul țăranilor

cooperatori din Buftea“. Textul e ilustrat cu o fotografie de la adunarea populară respectivă.

„**«Condamnăm cu toată hotărîrea manifestările provocatoare, antisocialiste, antiromânești!» Cuvîntul minerilor din Căpeni – Covasna**“.

„**«Să apărăm ferm cuceririle revoluționare ale poporului!» Cuvîntul colectivului de la Întreprinderea de Celuloză, Hîrtie și Cartoane din Piatra Neamț**“.

„**«Să acționăm uniți pentru ca glia strămoșească să rămînă veșnic a noastră, a celor ce muncim».** Cuvîntul țăranilor din comuna **«Gheorghe Doja» Ialomița**“.

Textul redacțional care prefătează pagina trece în revistă adunările populare din întreaga țară, dîndu-le semnificația unui sprijin popular pentru Nicolae Ceaușescu și a unei condamnări a huliganismelor de la Timișoara.

Am reprodus pe larg relatările pentru că ele confirmă un adevăr peste care se trece în chip propagandistic:

Pe 21 decembrie 1989 au avut loc adunări populare în toată țara, de condamnare a Timișoarei și de susținere a lui Nicolae Ceaușescu. Asemenea mitingului de la București, adunările ne semnalează cît de greu a explodat mămăliga în decembrie 1989. Ca și la mitingul din Piața Palatului, nimeni n-a strigat Jos Ceaușescu! Dimpotrivă, peste o sută de mii de oameni în București, și mii în multe locuri din țară, au strigat lozinci pro-Ceaușescu. Firește, e greu de presupus că oamenii muncii ar fi îndrăznit să nu vină la mitingul din București sau, și mai și, să-l huiduiască pe Nicolae Ceaușescu în clipa cînd a apărut la balcon. Prestația lor nu trebuie condamnată. Ea trebuie însă reamintită, pentru a pune capăt o dată pentru totdeauna tezei despre mitingul anticeaușist din 21 decembrie 1989, teză menită a cultiva imaginea bolșevică a Dictaturii răsturnate de Poporul român cu brațele goale.

Pagina a treia publică grupajul **„Marea adunare populară a oamenilor muncii din Capitală, Din cuvîntul participanților**“.

În dreapta sus, **Scînteia** adresează o chemare de tip revoluționar, prin nimic deosebită de cele care vor umple paginile **Scînteii poporului**:

„Muncitori, oameni ai muncii, cetățeni ai României socialiste!

Constituiți imediat în întreprinderi și instituții, în localitățile în care trăiți și muncii puternice detașamente de luptă și apărare a avuției întregului popor, a bunurilor societății noastre socialiste, a ordinii și disciplinei și a liniștii! Acționați cu înaltă conștiință patriotică pentru apărarea independenței, integrității și suveranității patriei! Aceasta este acum obligația civică, patriotică fundamentală a fiecărui cetățean al României socialiste!“.

Urmează un material redacțional nesemnat, al cărui titlu dă seamă de conținut:

„Înaltă răspundere pentru ordinea și liniștea țării, ripostă fermă oricărei încercări de a atenta la valorile socialismului, la integritatea și independența patriei!“.

O altă casetă, sub comentariu și deasupra unui colaj de fotografii menite a evidenția marile construcții socialiste, e tot o chemare:

„Oameni ai muncii, cetățeni ai României socialiste!

Nu există cauză mai înaltă pentru fiecare decît aceea de a asigura calmul, ordinea și disciplina, climatul necesar pentru desfășurarea normală a întregii activități economico-sociale, pentru a împiedica orice încercări de destabilizare, pentru a apăra independența, suveranitatea și libertatea scumpei noastre patrii – România socialistă!“.

Lesne de observat că, în ediția sa din 22 decembrie 1989, **Scînteia** depășește hotarele reflectării unui eveniment, pentru a se manifesta ca afiș de luptă în sprijinul lui Nicolae Ceaușescu. Acest stil, tipic **Scînteii** dintotdeauna, se va regăsi plenar în **Scînteia poporului** de după-amiază. Chemările, îndemnurile, lozincile sînt